

Budgetskrivelse 2027

Förskolenämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Utbildningsnämndernas gemensamma utmaningar	4
Förändringar i omvärlden.....	5
Barnen i Malmö	5
Nationell styrning.....	6
Befolkningsutveckling och kapacitet.....	9
Förändring och utveckling av nämndens verksamhet.....	12
Stärka kvaliteten och likvärdigheten.....	12
Kompetensväxla och kompetensutveckla	15
Organisera och leda	17
Samverka kring tidiga och gemensamma insatser.....	18
Anpassa och avveckla för budget i balans	21
Kommunbidrag.....	23
Riktade statsbidrag och övriga bidrag.....	26
Begäran om investeringsram.....	28
Investeringsram.....	29

Sammanfattning

Barn i Malmös kommunala förskolor är stolta över sin förskola, tycker det är viktigt att få vara nära sina vuxna på förskolan och har många tankar om hur lärmiljöerna både inne och ute kan bjuda in till lek och lärande. Detta kommer fram i kvalitetsdialoger och när barn, pedagogisk personal och förtroendevalda i nämnden möts. Kompetens och kontinuitet i mötet med barnen och goda lärmiljöer är därmed viktiga värden att värna i den fortsatta utvecklingen av förskolan i Malmö.

Förskolenämnden konstaterar att de senaste årens utvecklingsarbete har bidragit till progression på flera områden. Förskollärartätheten och barnskötarnas formella kompetens har successivt höjts, och nämnden ser en positiv utveckling i förskolornas arbetssätt och strategier för att möta barnens behov. Det gäller bland annat arbetet med språkutveckling, att ta tillvara barns tankar och åsikter samt samverkan med vårdnadshavare. Därutöver har förutsättningar för barns lärande stärkts genom utveckling av förskolornas inomhus- och utomhusmiljöer. Även strukturer och samverkan kring tidiga förebyggande insatser tillsammans med andra samhällsaktörer har vidareutvecklats, vilket bedöms ha bidragit till ett mer robust skyddsnät för barnen och deras familjer.

Trots förflyttningarna mot högre måluppfyllelse kvarstår utmaningar att fullt ut kompensera för skillnader i barns förutsättningar. Malmö är en stad där barnens uppväxtvillkor i hög grad skiljer sig åt. Detta fortsätter att ställa särskilda krav på Malmö stads förskolor, vilket kräver långsiktigt hållbara grundförutsättningar och möjligheter att rikta olika former av resurser och insatser genom det kompensatoriska arbetet.

År 2027 står staden inför en betydande minskning av antalet barn i förskoleålder. Det väntas medföra att den del av nämndens kommunbidrag som är kopplad till demografi minskar avsevärt. Det kräver genomgripande åtgärder för att anpassa antalet medarbetare och lokalkapaciteten. Den höga reformtakten på nationell nivå innebär dessutom högre ambitioner och ställer ytterligare krav på förskolan. Detta samtidigt som det riktade statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder väntas minska och tillfälliga satsningar i Malmö stads budget tas bort från nämndens kommunbidragsram.

Nämnden står därmed inför en ökad komplexitet i styrning och resursfördelning där ekonomiska förutsättningar, kompetensförsörjning och lokalbehov behöver vägas samman. De ekonomiska konsekvenserna av en negativ befolkningsutveckling behöver vägas samman med utvecklingen inom andra områden, såsom ökande lokalkostnader och minskade statsbidrag. Om dessa faktorer inte hanteras samordnat kan förutsättningarna för en höjning av grundbeloppet begränsas, vilket i sin tur påverkar takten i nämndens långsiktiga utvecklings- och kvalitetsarbete. I det fortsatta arbetet är framförhållning, tid och resurser av avgörande betydelse för att värna kontinuitet, trygghet för barnen och goda arbetsvillkor för medarbetarna.

Utbildningsnämndernas gemensamma utmaningar

Utbildningsnämndernas gemensamma uppdrag är av central betydelse för att uppnå stadens målsättningar om goda uppväxtvillkor för barn och unga och en jämlik stad. Långsiktiga och strategiska satsningar inom utbildningsverksamheten är nödvändiga för att stärka Malmöbornas förutsättningar för livslångt lärande och framtida självförsörjning.

Utbildningsnämnderna har att förhålla sig till ett stort antal nationella reformer, som innebär eller kan innebära en ökad statlig styrning. Det påverkar kommunens ansvar och roll inom skolväsendet och omfattar bland annat utökade krav på formell och hög kompetens, reglering av planerings- och undervisningstid, förändrade läroplaner och betygssystem samt brottsförebyggande arbete och ökad beredskap vid kris och krig. Såväl beslutade som aviserade reformer bedöms i hög grad påverka nämndernas förutsättningar och verksamhet under de kommande åren och kräver stora ekonomiska resurser.

Den demografiska utvecklingen i staden, med ett minskat antal barn i förskola och grundskola samt ett ökat antal elever i gymnasieskolan, medför ett förstärkt behov av samverkan. För att säkerställa långsiktighet krävs en samordnad planering, bland annat avseende stadsövergripande lokalplanering och kompetensförsörjning. En trygg omsorg och likvärdig utbildning förutsätter kontinuitet i mötet med barn och elever i en föränderlig omvärld.

En väl utvecklad samverkan mellan utbildningsnämnderna, inte minst avseende övergångar mellan olika skolformer, bidrar till att barn, elever och vuxna ges förutsättningar att vidareutveckla sin kompetens genom hela livet. Utbildningsnämndernas kompensatoriska uppdrag förutsätter en fortsatt nära samverkan med andra nämnder och berörda myndigheter för att möjliggöra en samlad helhetssyn på barn och elevers utveckling och lärande.

Förändringar i omvärlden

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka viktiga beslut, händelser och förändringar i omvärlden förväntas påverka nämndens verksamhet under 2027 och framåt, samt på vilket sätt?
- Vilka förändringar ser nämnden behov av i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i den egna verksamheten? Hur kan nämnden bidra till att underlätta måluppfyllelsen och/ eller minska nettokostnaderna för Malmö stad som helhet?

Livet för Malmöborna är på olika sätt sammanlänkat med utvecklingen i omvärlden. Utvecklingen av en likvärdig förskola med god kvalitet är en avgörande förutsättning för goda uppväxtvillkor och därmed för en positiv samhällsutveckling. Förskolan fungerar i detta sammanhang både som en skyddsfaktor i barns liv och som en central samhällsaktör.

En omvärldsfaktor med stor påverkan på Sveriges kommuner är befolkningsutvecklingen med ett minskande barnafödande och en allt äldre befolkning. I Malmö väntas detta få direkt betydelse för förskolenämndens planeringsförutsättningar både på kort och lång sikt. Nämnden står inför en ökad komplexitet i styrning och resursfördelning där ekonomiska förutsättningar, kompetensförsörjning och lokalbehov behöver vägas samman. Därtill medför den höga reformtakten på nationell nivå högre ambitioner och ytterligare krav på förskolans verksamhet.

Följande avsnitt belyser omvärldsfaktorer som i hög grad påverkar förskolenämndens fortsatta arbete med att stärka förskolans kvalitet och likvärdighet. Avsnittet inleds med barns rättigheter och behov som en grundläggande utgångspunkt. Sedan följer en genomgång av nationella reformer och utredningar som, både direkt och indirekt, ställer krav på förskolan. Avsnittet avslutas med befolkningsutvecklingen som en omvärldsfaktor med omfattande påverkan på nämndens verksamhet.

Barnen i Malmö

Barnens rättigheter

Barnkonventionen speglar en barnsyn där barnet är en egen och fullvärdig individ med självständiga tankar, känslor och åsikter. Barn är kompetenta och handlingskraftiga och ska få möjlighet att vara delaktiga och påverka sina liv. Utifrån denna barnsyn har barns tid i förskolan ett egenvärde och ska inte ses som en transportsträcka till att bli vuxen. Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och vara delaktiga vid beslut som gäller dem.

Skollagen och förskolans läroplan utgår från barnkonventionen och ett barnrättsperspektiv. Av skollagen framgår att barnets bästa ska vara vägledande och utgöra en utgångspunkt i all utbildning och annan verksamhet som rör barn. Förskolenämndens grunduppdrag går därmed i linje med Malmö stads vägledande principer i policyn för mänskliga

rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet.

För att på ett tydligare sätt lyfta barns röster i det systematiska kvalitetsarbetet tillfördes ett särskilt avsnitt med barns egna tankar och åsikter om sin utbildning i 2025 års lägesbedömning. Parallellt pågår utvecklingsarbete för att synliggöra barns perspektiv vid planering och beslut på övergripande nivå. Våren 2026 träffades förtroendevalda i nämnden, barn och medarbetare på ett antal förskolor för att prata om vad som är viktigt i förskolan. Barn berättar att de trivs och är stolta över sin förskola samt att det är viktigt att känna sig trygg och att få vara nära sina vuxna på förskolan. Barnen betonar också vikten av lek, bra mat och miljöer som är både kreativa och ger utrymme för vila. Även närmiljöerna, såsom trafikmiljö och närhet till grönområden lyfts som viktiga av barnen.

Barnens behov

Malmö är en stad där barnens uppväxtvillkor i hög grad skiljer sig åt. Detta syns både mellan olika delar av staden och inom enskilda områden och formas av faktorer som boendesegregation, inkomstskillnader och olika tillgång till samhällsresurser. Det innebär att förskolorna i Malmö behöver ha förutsättningar att möta barn med skilda hemförhållanden, olika språkliga erfarenheter och olika möjligheter till återhämtning och trygghet i närmiljön. Detta ställer höga krav på förskolans förmåga att anpassa utbildningen och att arbeta kompensatoriskt.

Förskolorna ser generellt ett fortsatt ökat stödbehov hos barn, exempelvis att antalet barn med uppskjuten skolplikt ökar. Vidare bedömer förskolenämnden, grundskolenämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden och funktionsstödsnämnden att behovet av samverkan kring barn med omfattande och sammansatta stödbehov fortsatt ökar. Antalet barn med omfattande behov, däribland barn med stora medicinska behov, neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar samt barn med problematisk skolfrånvaro, har ökat över tid. Dessa barn är särskilt sårbara och har ofta behov av samtidiga och samordnade insatser från flera nämnder för att säkerställa trygghet, kontinuitet och goda uppväxtvillkor.

Nämnderna ser därför ett behov av att fortsatt prioritera och utveckla gemensamma insatser, bland annat genom kompetensutveckling för att stärka den generella kunskapen om funktionsnedsättningar samt om risk- och skyddsfaktorer kopplade till barns sårbarhet. Särskilt viktigt är att skapa förutsättningar för tidiga och förebyggande insatser samt välfungerande övergångar mellan hem, förskola, skola och andra stödinsatser.

Nationell styrning

Förskolan verkar i en allt mer komplex omvärld där förutsättningarna förändras snabbt. Under de senaste åren har ett stort antal nationella reformer, utredningar och nya regelverk tillkommit inom flera politikområden som direkt eller indirekt påverkar nämndens verksamheter. Sammantaget innebär detta ett högt och ihållande reformtryck, där förändringar ofta genomförs parallellt och med korta tidsintervall.

Vissa reformer har förskolan som målgrupp, medan andra utgår från helt andra samhällsområden men får betydande konsekvenser för förskolans uppdrag, organisation och resursbehov. Gemensamt för flera av dessa initiativ är att förskolans särart och helhetsuppdrag inte beaktas i tillräcklig utsträckning, vilket riskerar att leda till ökade krav utan motsvarande anpassning av regelverk, finansiering eller kompetensförutsättningar. Det samlade reformtrycket ställer höga krav på nämndens förmåga att samtidigt genomföra utveckling, säkra kvalitet och upprätthålla en långsiktigt hållbar verksamhet.

Flera reformer och utvecklingsinsatser kännetecknas av en finansiering som initialt sker genom riktade statsbidrag och som över tid upphör. I kombination med ökade krav på samverkan, kvalitet och förebyggande insatser innebär detta en risk för att satsningar blir svåra att upprätthålla långsiktigt inom ordinarie budgetramar.

Förändringar i förskolans pedagogiska uppdrag och innehåll

Den nationella styrningen av förskolans pedagogiska uppdrag utvecklas mot ett tydligare fokus på undervisning, vetenskaplig grund, språkutveckling, läsning, motorik och rörelse. Detta kommer till uttryck genom förändringar i förskolans läroplan, där riktlinjer för skärmanvändning har förtydligats, samtidigt som högläsning och fysisk aktivitet har stärkts, samt genom förslag om en tydligare reglering av undervisningsuppdraget i förskolan.

Inom området språkutveckling pågår flera reformer och utredningar som berör förskolan, däribland *En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* (U 2024:04) samt betänkandet *På språklig grund* (SOU 2025:9). Detta kan innebära en mer detaljerad nationell styrning av arbetet med barns språkutveckling och tidiga insatser, liksom ökade krav på kunskaper i svenska språket för personal i förskolan.

Styrning, ledning och professionella förutsättningar

Reformarbetet omfattar även frågor om styrning och ledning, rektorers förutsättningar, professionsutveckling samt reglering av tid för undervisningsuppdraget. Exempel på detta är utredningen *Bättre förutsättningar för rektorer inom skolväsendet* (U 2024:03) och betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget* (SOU 2025:26). I det senare föreslås bland annat att planering och uppföljning ska regleras som en del av undervisningsuppdraget för förskollärare.

Parallellt med det professionsprogram för förskollärare och rektorer som införts, reformeras lärarutbildningen genom förslag i *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning* (SOU 2024:81). Sammantaget innebär dessa förändringar och förslag nya och ökade krav på kompetens, ansvarsfördelning och organisering inom förskolans verksamhet.

Likvärdighet och finansiering

Nationella reformer med inriktning mot likvärdighet och kvalitet innebär förändringar i förskolans strukturella förutsättningar. Frågor om

barngrupper storlek och organisering behandlas bland annat inom ramen för utredningen *En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* (U 2024:04), där organisatoriska villkor kopplas tydligare till kvalitet och målpuppfyllelse.

Förskolans förutsättningar påverkas även av förändringar i finansieringssystemet, exempelvis lägre riktade statsbidrag. Även nationella regleringar av olika huvudmannaskap, exempelvis genom utredningen *Skärpta villkor för friskolesektorn* (SOU 2025:37), kan komma att påverka kommunens långsiktiga planering och resursfördelning inom förskoleverksamheten.

Förskolan i ett förändrat samhälls- och säkerhetsläge

Förskolan omfattas i ökande grad av nationell styrning kopplad till säkerhet, beredskap och brottsförebyggande arbete. Detta tydliggörs bland annat genom förslagen i *Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig* (SOU 2024:65) samt *En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet* (U2024/02201) som ställer krav på planering, utbildning och samordning även inom förskolan. Detta kan bland annat innebära bland annat att kommuner ska kunna upprätthålla offentliga måltider i minst två veckor.

I lagförslaget om en modern krisreglering tydliggörs ansvarsfördelningen mellan kommunala och fristående huvudmän vid kriser och höjd beredskap. Fristående verksamheter ska bedriva verksamhet så länge som möjligt, men om det inte är möjligt övergår ansvaret till kommunen. Detta innebär att den kommunala huvudmannens informations- och samordningsansvar utökas, inklusive att erbjuda plats i förskola, utbildning och måltidsförsörjning även för de cirka 3 000 barn som just nu finns i fristående verksamhet.

Därutöver har ny lagstiftning införts som innebär skyldighet för förskolor att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter, liksom krav på ett mer systematiskt beredskapsarbete inom hela skolväsendet.

Digitalisering och resiliens

Även regelverk inom cybersäkerhet och användning av digitala system påverkar förskolans ansvar och arbetssätt. Den ökade digitaliseringen i samhället innebär ett allt större beroende av digitala system för dokumentation, kommunikation, administration och uppföljning. När de nationella och europeiska kraven på cybersäkerhet för samhällsviktiga verksamheter skärps, uppstår ett behov av att stärka den digitala resiliensen och att säkerställa att förskolans verksamhet kan bedrivas även vid IT-störningar, incidenter och andra påfrestningar.

Detta är resurskrävande och ställer krav på förskolenämnden att utveckla säkra och robusta systemmiljöer, tydliga och ändamålsenliga rutiner, tillräcklig kompetens hos medarbetare samt beredskap för att hantera störningar utan att barns rätt till trygg omsorg och utbildning påverkas. Det ställer även krav på att utveckla och tillgängliggöra digitala tjänster som bidrar till en god service för Malmöborna.

Migration och social lagstiftning

Förskolans verksamhet påverkas slutligen av nationella reformer inom migration och socialpolitik som inte primärt riktar sig till utbildningssystemet. Den nya socialtjänstlagen innebär förändrade förutsättningar för samverkan kring förebyggande arbete och tidiga insatser för barn i behov av stöd.

Förändringar i migrationslagstiftningen, såsom införandet av mottagandelagen för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande, kan påverka förskolans arbete med barn som vistas i kommunen under tillfälliga eller osäkra förhållanden. Även aktivitetskrav och språkpolitiska reformer påverkar barns deltagande i förskolan och ställer ökade krav på samverkan med andra samhällsaktörer.

Befolkningsutveckling och kapacitet

Förskolans planeringshorisont är kort. Bedömningen av barnantalet påverkas dels av antalet redan födda barn, dels av prognoser för framtida födelsetal. Förändringar i såväl flyttmönster som barnafödande får direkt inverkan på nämndens planeringsförutsättningar. Detta är svårbedömda faktorer som i grunden präglar arbetet med att dimensionera förskoleverksamheten.

Födelsetalen i Malmö har minskat under flera års tid, vilket har fått till följd att antalet barn i åldern 1-5 år successivt minskat. Förändringar i befolkningsunderlaget får direkta effekter på behovet av förskola och har för förskolenämnden medfört en lägre tilldelning av kommunbidrag utifrån demografi varje år sedan 2019. Detta kräver kontinuerliga anpassningar av verksamhetens omfattning under och mellan budgetår, ett arbete som förskolenämnden genomför löpande.

År 2027 väntas innebära den enskilt största minskningen av antalet barn sedan den negativa befolkningsutvecklingen startade, vilket bedöms få stor påverkan på nämndens arbete med bemannings- och lokalplanering. Detta förstärks av tidigare prognosers överskattningar av antalet barn i åldern 1-5 år, vilket skapar ett utgångsläge där mer omfattande åtgärder krävs för att dimensionera bemanning och lokaler.

Vidare är årsvariationen i förskolan, det vill säga att färre yngre barn börjar förskolan samtidigt som fler sexåringar lämnar verksamheten för att gå över till grundskolan, en komplicerande planeringsförutsättning i nämndens lokal- och bemanningsplanering. Personal, lokaler och stödresurser behöver dimensioneras och planeras utifrån det större behov av platser som finns på våren. När sexåringarna sedan lämnar verksamheten och ersätts av färre yngre barn under hösten krävs anpassningar av både lokaler och personal. Nämndens kommunbidrag justeras redan vid ingången av året, men arbetet med anpassningar kan i huvudsak inledas först vid halvårsskiftet.

Även förändringar i det fristående beståndet påverkar nämndens planeringsförutsättningar, både på kort och lång sikt. Som huvudman har kommunen ett ansvar att säkerställa barnens utbildning. Det innebär att det

behöver finnas beredskap av kommunala förskoleplatser för att kunna hantera oförutsedda händelser inom både kommunal och fristående verksamhet. Plötsliga förändringar inom fristående verksamhet får direkta följder för placeringsarbetet och intilliggande kommunala förskolor, samt påverkar kapacitetsbehovet.

Det finns också osäkerhet kopplat till tidigare nämnda förändringar i lagstiftning rörande socialpolitik och migration. Skärpta krav på deltagande i aktiviteter för personer som uppbär försörjningsstöd och hur dessa förändringar kan påverka behovet av förskoleplatser är ett exempel. Förändringar kopplat till migration, såsom höjda inkomstkrav för arbetstillstånd och skärpta försörjningskrav vid familjeanknytning, kan också påverka efterfrågan på förskoleplats. Under 2025 minskade antalet asylsökande samt antalet beviljade uppehållstillstånd för barn i åldern 0–5 år något jämfört med föregående år. Effekterna av EU:s migrations- och asylpakt samt etableringen av ett mottagandecenter för asylsökande i Malmö är dock fortfarande svåra att bedöma.

Bemanning

Sveriges kommuner och regioner, SKR bedömer i sin personalprognos 2023-2033 att behovet av anställda inom förskolan kommer att minska med 12 procent fram till 2033. Förskolenämnden har de senaste två åren genomfört anpassningar av antalet medarbetare på förskolorna. I takt med ett lägre antal barn minskades den pedagogiska personalen närmast barnen med 6,7 procent mellan åren 2023 och 2025. Minskningen av antalet medarbetare var proportionerlig med det minskade barnantalet och personaltätheten låg därmed på samma nivå. Övervägande delen av minskningen bestod i visstidsanställda barnskötare. På samma gång ökade förskollärartätheten, vilket var ett resultat av nämndens målinriktade arbete med att höja andelen förskollärare.

Trots den negativa befolkningsutvecklingen i nämndens målgrupp är det angeläget med ett strategiskt och långsiktigt perspektiv i arbetet med kompetensförsörjning. Skolverket lyfter i sin lärarprognos för åren 2024–2038 att det nationellt sett och på längre sikt kommer att finnas ett stort behov av förskollärare. Nämnden behöver på sikt kunna ta höjd för personalomsättning, pensionsavgångar och ett minskat antal sökande till förskolläraryrket.

Lokaler

Ändamålsenliga förskolelokaler i hela staden är en kvalitetsfaktor för utbildningen i förskolan och för förskolans förutsättningar att organisera för enskilda barn och barngruppers behov. Det är också en viktig förutsättning för att säkerställa långsiktig tillgång till förskoleplatser. Förskoleplatserna är dock inte jämnt fördelade över staden, vilket medför en geografisk obalans. Planeringen försvåras även av att lokalernas ändamålsenlighet varierar i olika delar av staden. Det finns förskolelokaler som bedöms vara i sämre skick belägna i områden med brist på förskoleplatser. På samma gång finns det områden med lokaler som bedöms vara i bättre skick, men där efterfrågan är lägre än tillgängliga platser.

I takt med att staden utvecklas krävs samhällsservice, såsom förskola i alla områden. Detta är en viktig grundförutsättning i stadens arbete med målen om en attraktiv och mer jämlik stad. Nämndens lokalplanering i detta avseende bidrar alltså till stadens utveckling och tillväxt. Om förskolor inte planeras in under de tidiga skedena finns det risk för att en brist på förskoleplatser uppstår i området samt att den geografiska obalansen förstärks. Genom ett strategiskt arbete med förskolornas placering i staden och i utbyggnadsområden bidrar nämnden även till det stadsövergripande arbetet med att bygga staden hel och minska segregationen. Genom att etablera förskolor på platser som möjliggör att barn från flera bostadsområden möts skapas förutsättningar för en barngruppssammansättning som speglar Malmö i sin helhet.

För att anpassa planeringen till det minskande barnantalet har avvecklingar av lokaler tidigare lagts och flera nybyggnadsprojekt senare lagts i den senaste lokalbehovsplanen. Detta möjliggör att lokaler med brister kan lämnas tidigare och att barn och medarbetare får tillgång till mer kvalitativa lärmiljöer. Under de senaste två åren har cirka 800 förskoleplatser avvecklats mot bakgrund av det minskade antalet barn i förskoleålder. Avveckling har skett av lokaler med tillfälliga bygglov, lägenhetsförskolor och lokaler med brister. Till sommaren 2026 avvecklas ytterligare sju förskolor med cirka 420 platser. Dessa avvecklingar motiveras av tillfälliga bygglov som går ut, ej ändamålsenliga lokaler samt ett minskat behov av förskoleplatser. Det utbyggnadsbehov som fortsatt finns drivs framför allt av behovet av att ersätta platser i lokaler med tillfälliga bygglov och lokaler med brister samt att kunna erbjuda förskoleplatser i nya bostadsområden. Tidigt under 2026 öppnade en ny förskola i Hyllie, vilket har minskat bristen på förskoleplatser i området.

Förskolenämndens fortsatta arbete med anpassning av personal och lokaler beskrivs i avsnittet *Anpassa och avveckla för budget i balans*.

Förändring och utveckling av nämndens verksamhet

Här besvarar nämnden följande frågeställning:

- Vilka verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling pågår eller planeras inom nämnden framöver? Beskriv även förändrade arbetssätt och/eller samarbete med andra som leder till förbättrad kvalitet och/eller minskade kostnader.

Förskolenämndens långsiktiga utvecklingsarbete för att stärka alla barns tillgång till en likvärdig förskola med god kvalitet inleder detta avsnitt. Här behandlas centrala aspekter av arbetet för att stärka utbildningens kvalitet och minska skillnaderna i måluppfyllelse mellan förskolorna. Kopplat till detta lyfts utvecklingsarbetet kring stärkt kompetens närmast barnen samt organisation och ledning. Därefter beskrivs det främjande och förebyggande arbetet i samverkan andra nämnder och aktörer kring tidiga samordnade och gemensamma insatser för barnen i Malmö. Avsnittet avslutas med konsekvenser av den negativa demografiska utvecklingen och de krav detta ställer på nämndens förmåga att anpassa kapaciteten, både i form av lokaler och bemanning. Den sista delen är ny jämfört med tidigare budgetskrivelser.

Stärka kvaliteten och likvärdigheten

Arbetet med kvalitet och likvärdighet i förskolan handlar ytterst om att stärka kompetensen närmast barnen och att säkerställa rektors förutsättningar att ta ansvar för utbildningen. Med dessa delar på plats finns goda möjligheter att omsätta och utveckla läroplansuppdraget i sin helhet. Det är huvudmannens ansvar att säkerställa tillräcklig kompetens och resurser på alla nivåer för att kunna identifiera och kompensera för skillnader i barns förutsättningar.

Från och med 2026 gäller en reviderad strukturersättningsmodell som syftar till att i högre grad spegla de sammanhang som barnen befinner sig i. Därutöver är förskolornas möjligheter att organisera barngrupper och bemanning utifrån barnens behov av särskilt stor betydelse. Det ingår även att säkerställa ändamålsenliga fysiska förutsättningar, i form av lokaler och utemiljöer som främjar organiseringen av barngrupper samt barns trygghet, delaktighet och lärande.

För att kunna möta utmaningar både på kort och längre sikt ser nämnden att nya och innovativa sätt att leda samt att arbeta med förskolornas förutsättningar behöver fortsätta utvecklas. Innovationsarbetet behöver grundas i det systematiska kvalitetsarbetet och i en gemensam förståelse för förskolornas utmaningar och behov. Detta ställer även ökade krav på chefers förmåga att leda förändrade arbetssätt. Det fortsatta arbetet behöver i än högre grad driva innovation och nyttja potentialen i digitalisering och AI som ett led i att möta omvärldsförändringar och

upprätthålla kvalitet trots minskade resurser. En tydlig och sammanhållen styrning och samordning från stadens sida är i detta sammanhang av stor vikt för att få framdrift i utvecklingsarbetet.

För att möta demografiska förändringar, minskade intäkter och ett förändrat omvärldsläge behöver omställningstakten vara hög, i syfte att upprätthålla och vidareutveckla kvaliteten i de välfärdstjänster som nämnden ansvarar för.

Vidare bidrar det fortsatta utvecklingsarbetet inom ramen för den samlade måltidshanteringen till att stärka kvalitet och kompetens i såväl övergripande måltidsfrågor som i den dagliga måltidskvaliteten för barnen i förskolorna. Det möjliggör samtidigt att rektorer, nära ledning och medarbetare kan lägga ytterligare fokus på det pedagogiska arbetet.

Kompetens, språkutveckling och kompensatoriskt arbete

Den samlade kompetensen och utbildningsnivån hos medarbetarna är fortsatt avgörande för förskolornas möjligheter att genomföra sitt uppdrag och möta barnens olika behov. En långsiktig inriktning är att stärka tillgången till förskollärare samt att skapa goda förutsättningar för förskollärare att leda och utveckla undervisningen tillsammans med arbetslagen.

Kontinuerlig kompetensutveckling är avgörande för undervisningens kvalitet och förutsätter långsiktigt hållbara finansieringslösningar. Förskolan har särskilda förutsättningar när det gäller personalens möjlighet att delta i kompetensutveckling, eftersom frånvaro behöver täckas upp för att upprätthålla kontinuitet och trygghet i barngruppen. Medarbetares deltagande i utbildningsinsatser ställer på detta sätt både organisatoriska och ekonomiska krav.

Arbetet med barns språkutveckling behöver även framöver vara ett prioriterat område inom det kompensatoriska uppdraget och bedrivs genom gemensamma, strukturerade och evidensbaserade arbetssätt. ELSA-modellen (*Eget Lärande genom Språkstödjande Aktioner*) utgör till exempel ett viktigt stöd i detta arbete, i kombination med ett nära samarbete med vårdnadshavare och insatser för att främja barns närvaro och kontinuitet i förskolan.

För att det kompensatoriska arbetet ska få långsiktigt genomslag krävs att barn ges goda möjligheter till tid tillsammans med utbildad personal och en stabil närvaro i förskolan. Arbetet med att utveckla gemensamma, stödjande strukturer och rutiner för ett närvarofrämjande arbete behöver därför fortsätta, med fokus på tidiga insatser, uppföljning och samverkan.

I förskolans vardag tar arbetet med mänskliga rättigheter konkret form genom ett aktivt värdegrundsarbete, normkritisk pedagogik och skapandet av inkluderande lärmiljöer. Värdegrundsarbetet har en särskilt viktig roll i det förebyggande och främjande arbetet, inte minst för att motverka diskriminering, rasism samt begränsande normer och hedersrelaterat våld och förtryck. Samtidigt innebär den ökade kommunala styrningen, med flera nya planer kopplade till arbetet med mänskliga rättigheter, högre krav på

nämndens planering och uppföljning. Detta bedöms medföra en ökad komplexitet i styrningen och kräver ett systematiskt och sammanhållet arbetssätt för att säkerställa kvalitet och måluppfyllelse i förskolans arbete.

Tillgängliga lärmiljöer

Goda och tillgängliga lärmiljöer är ytterligare en grundläggande förutsättning för att möta enskilda barn och barngruppers behov, samt för arbetet med kvalitet och likvärdighet. Detta innefattar fysiska, sociala och pedagogiska aspekter av utbildningens genomförande såväl inomhus som utomhus och ställer krav på ett medvetet, systematiskt och långsiktigt arbete. Förskolornas möjligheter att skapa variation, balans och mindre sammanhang under dagen behöver fortsatt utvecklas för att i högre grad möta barns behov av trygghet, återhämtning, rörelse och lek.

I det systematiska kvalitetsarbetet konstateras betydande skillnader i förskolornas fysiska förutsättningar att möta dessa behov både inomhus och i utemiljöerna. Fortsatt uppmärksamhet behöver därför riktas mot att ta tillvara utemiljöernas pedagogiska potential och att stärka barns möjligheter till fysisk aktivitet och utforskande lek.

Barns perspektiv behöver även framöver vara en tydlig utgångspunkt i utvecklingen av tillgängliga lärmiljöer. Som nämnts tidigare lyfter barn i förskolan betydelsen av spännande miljöer som ger utrymme för lek, rörelse och vistelse utomhus, liksom vikten av kontinuitet och förutsägbarhet i vardagen.

Samverkan

Förskolan möter idag en ökad komplexitet i barns och familjers livsvillkor, där behov och frågor uppstår som ibland ligger utanför kärnuppdraget. Förskolornas närhet till barnen och deras vårdnadshavare ger unika möjligheter att bygga förtroendefulla relationer och tidigt uppmärksamma behov av stöd. God samverkan med vårdnadshavare samt med andra aktörer såsom socialtjänst och hälso- och sjukvård är en viktig del i det kompensatoriska uppdraget. Samverkansmodellen *Trygga barnet* utgör här en viktig metod och processtöd tillsammans med satsningen på förskolesocionomer i samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden. Vidare är öppna förskolor och familjecentraler viktiga hälsofrämjande mötesplatser som genom samverkan mellan kommun och region erbjuder tidigt förebyggande stöd till blivande och nyblivna föräldrar och bidrar till lägre trösklar till förskolan.

Samverkan med lärosäten utgör en betydelsefull del i nämndens arbete för att stärka en utbildning som vilar på vetenskaplig grund. Genom ULF-avtal med Malmö universitet om praktisknära forskning i samverkan, som sträcker sig till 2029, skapas långsiktiga förutsättningar för beprövad erfarenhet och utveckling av utbildningen i nära samarbete med akademien. Samarbetet bidrar till att stärka professionens kompetens och till att utveckla undervisningen genom att forskning omsätts och beprövad erfarenhet utvecklas i praktiken. Pågående samverkan med akademien omfattar didaktisk analys av musik och litteracitet i förskolan, utveckling av AI som stöd för professionen i planering och analys av undervisningen samt

undervisning i rörelse i förskolan. Därutöver utforskas hur specialpedagogiska processer kan främja likvärdighet.

Medlemskapet i skolhuvudmännens forskningsinstitut Ifous (Innovation, forskning och utveckling i skola och förskola) fortsätter, med medverkan i det treåriga forsknings- och utvecklingsprogrammet *Förskollärares ledarskap* från och med hösten 2026. Utifrån tidigare programmedverkan fortsätter ELSA-modellen att vara vägledande för det språkutvecklande arbetet i förskolan.

Systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete

Förskolornas uppdrag har blivit mer omfattande, med ökade krav och förväntningar på hur utbildningen i förskolan bidrar till barns lärande och utveckling och på förskolans roll i samhället. I det vidare arbetet för att stärka kvaliteten behöver stabila grundförutsättningar kombinerat med riktade insatser utifrån identifierade behov även fortsättningsvis prioriteras. En lärande kultur med kollegialt erfarenhetsutbyte och gemensam analys är centrala delar i detta arbete och förutsätter fungerande stödstrukturer. Den förutsätter också förmåga att koordinera och mobilisera kompetens och resurser samt att tillsammans utveckla arbetssätt i relation till varandra utifrån identifierade behov.

För att skapa kontinuitet och långsiktighet behöver kvalitetsarbetet vara integrerat i förskolornas vardag och ha barns lärande och utveckling i fokus. Digitalisering är i detta sammanhang ett viktigt verktyg för att stärka likvärdighet, minska administration och skapa bättre förutsättningar för uppföljning och analys på både enhets- och huvudmannanivå.

Utvecklingen av gemensamma digitala system och tydligare strukturer behöver fortsätta för att säkerställa en likvärdig hantering av ärenden som rör barns rätt till stöd, närvaro och trygghet. Arbetet utgår från skollag, läroplan och den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet och sker inom ramen för trygga och säkra systemmiljöer.

Digitalisering är samtidigt ett sammanhållet utvecklingsarbete där verksamhetssystem, processer och arbetssätt utvecklas i nära samspel. I takt med att nya system införs krävs ett parallellt arbete med att förtydliga strukturer och arbetssätt för att underlätta dokumentation och uppföljning i förskolans kärnprocesser. Digitala verktyg kan stärka och komplettera undervisningen i förskolan som ett led i att stödja barnens lärande. Därmed kan digitalisering också möjliggöra innovativa arbetssätt som stärker det kontinuerliga förbättringsarbetet i förskolan, där även AI successivt kan bidra till att underlätta dokumentation, analys och uppföljning.

Kompetensväxla och kompetensutveckla

Förskollärartätheten är den faktor som bedöms ha störst effekt på kvaliteten i utbildningen. Enligt nämndens kompetensförsörjningsplan ska andelen förskollärare successivt höjas, vilket också går i linje med förväntningarna i förskolans läroplan när det gäller förskollärarnas undervisningsansvar. Som en följd av detta minskas andelen barnskötare och pedagoger med

inriktning förskola. En förändrad kompetensprofil på förskolorna ska stärka förutsättningarna för undervisning på vetenskaplig grund, systematiskt kvalitetsarbete och kollegialt lärande och går i linje med förskolans uppdrag och nationella krav. Det ställer samtidigt krav bland annat på tydlig styrning, insatser som möjliggör intern rörlighet och en bättre balans i kompetensfördelningen mellan enheter i relation till barnens behov.

När andelen förskollärare höjs genom kompetensväxling medför det ökade lönekostnader. Vidare behöver den del av förskollärarnas undervisningstid som avser tid för planering täckas upp av annan pedagogisk personal. Om planeringstiden för förskollärare utökas genom ny lagstiftning, med utgångspunkt i betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget* (SOU 2025:26), kan det krävas ytterligare resurser.

Som ett led i det fortsatta arbetet med att stärka förskollärarnas arbetsmiljö och förutsättningar i undervisningsuppdraget kommer det partsgemensamma arbetet inom HÖK24 att fokusera på uppdragsdialoger. Detta är strukturerade dialoger mellan chef och medarbetare som tydliggör uppdrag, förutsättningar och förväntningar. Även förskollärares kringuppgifter, liksom möjliga åtgärder för att begränsa omfattningen av dessa, kommer att utgöra en del av den fortsatta dialogen.

Medarbetarna är den viktigaste resursen för att skapa och utveckla kvaliteten i förskolans verksamhet. I en tid med förändringar är det därför än viktigare med ett strategiskt fokus på hållbara förutsättningar för medarbetarna. Nämnden behöver fortsatt kunna fokusera på kompetensutveckling och på att säkerställa att rätt kompetens, både formell och reell, fördelas kompensatoriskt mellan förskolorna. I detta sammanhang är den samlade kompetensnivån och kompetenssammansättningen i arbetslagen en central förutsättning. Det senaste kvalitativa kompetensgapet visar att en stor del av den pedagogiska personalen har god, hög eller mycket hög kompetens (84 procent), men att det krävs ytterligare insatser för att nå upp till nämndens inriktning (90 procent).

Genom ett målinriktat arbete har andelen barnskötare med formell utbildning kunnat höjas de senaste åren, i linje med nämndens målsättning att alla barnskötare ska ha formell utbildning. Här har den kartläggning av barnskötarnas formella kompetens, som genomförts med stöd av kommunstyrelsens anslag till förfogande för kompetensutvecklingsinsatser 2025, varit ett viktigt strategiskt underlag. Uppdragsutbildningen inom yrkespaketet till barnskötare, som sker i samråd med den kommunala vuxenutbildningen, är en fortsatt viktig del av arbetet.

Samverkan med universitet och gymnasie- och vuxenutbildning är även fortsättningsvis grundläggande för nämndens arbete med att stärka den formella kompetensen och för en långsiktig kompetensutveckling. Verksamhetsförlagd utbildning för förskollärare (VFU), flexibla varianter av vidareutbildning till förskollärare och utbildningsinsatser i arbetet med att motverka begränsande normer i förskolan är centrala delar av samverkan med Malmö universitet. Arbetsplatsförlagt lärande (APL) för barnskötare

och tidigare nämnd uppdragsutbildning sker i samverkan med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Förskolenämnden bedriver sedan flera år ett utvecklingsarbete för att stärka kompetensen kring yrkessvenska, där Skolverkets språkfrämjande insatser har möjliggjort en breddning av arbetet till fler förskolor. Erfarenheterna visar att språkinsatserna har stärkt deltagarnas språkliga förmåga, yrkesspråk och delaktighet i arbetsplatsdiskussioner. Nämnden har därigenom tagit ett betydande ansvar för denna kompetensutveckling, vilket är gynnsamt både för Malmö stad och för samhället i stort. Fram till juni 2026 pågår, som tidigare nämnts, en nationell utredning som kan komma att ställa krav på kommunerna när det gäller den pedagogiska personalens kunskaper i svenska språket.

Samtidigt kommer professionsprogrammet att fortsätta prägla arbetet med kompetensutveckling under kommande år. Detta utgör en central del i att stärka utbildningens kvalitet och likvärdighet, och innebär att nämnden behöver skapa goda förutsättningar för såväl deltagande som meritering. Nämnden har goda erfarenheter av att använda utbildningsvikarier för medarbetare som deltar i kompetensutveckling, vilket under 2025 bland annat möjliggjordes med hjälp av medel från kommunstyrelsen. För att kunna upprätthålla såväl en hög kvalitet i verksamheten som ett långsiktigt och systematiskt kompetensutvecklingsarbete är det avgörande att det finns hållbara förutsättningar för att ersätta medarbetare som deltar i kompetensutveckling. Möjligheten att säkerställa bemanning i barngrupperna samtidigt som personal ges utrymme att utveckla sin kompetens är därmed en förutsättning för att nämnden ska kunna möta både nuvarande och framtida krav.

Nämnden behöver även kommande år ha ett hälsofrämjande fokus där friskfaktorer är en viktig del och där inriktningen är att stärka förutsättningarna för medarbetarnas och chefernas arbetsmiljö. Arbetet med att förebygga och minska både korttids- och långtidssjukfrånvaron prioriteras bland annat genom att stärka arbetet kopplat till tidiga signaler på ohälsa. I det vidare arbetet är det av särskild vikt att fokusera på förebyggande arbete kring kvinnors hälsa. Även arbete med att tidigt uppmärksamma signaler om våld i nära relationer behöver stärkas.

Organisera och leda

Även hållbara förutsättningar för ett professionellt och strategiskt ledarskap är avgörande för att stärka kvaliteten och likvärdigheten i Malmö stads förskolor. I en komplex och föränderlig omvärld behöver särskilt fokus riktas mot att rusta och stödja chefer i att leda i förändring samt verka för ett långsiktigt hållbart ledarskap. Det handlar om tydlig styrning, behovsanpassat stöd och strukturer som ger stabilitet, analysförmåga och kontinuerligt lärande, samtidigt som de möjliggör ett utbildningsnära pedagogiskt ledarskap. Nyligen har förutsättningarna för rektors pedagogiska ledarskap utretts nationellt, och nämndens utvecklingsarbete ligger till stora delar i linje med dessa intentioner.

De kommande åren prioriteras utvecklingen av ledningsstöd, tvärprofessionella forum och gemensamma arbetssätt som stärker chefers analys- och handlingsförmåga. Sådana strukturer, exempelvis tvärprofessionell analys, kompletteras med riktade kompetensutvecklingsinsatser genom stadens ledarutvecklingsprogram, rektorsprogrammet och Professionsprogrammet samt stärkt kollegialt lärande. Sammantaget syftar detta till att rusta chefer för både pedagogiskt ledarskap och att leda i förändring samt säkerställa en långsiktig ledarförsörjning. I det fortsatta utvecklingsarbetet används verktyget Chefoskopet för att analysera och stärka chefers organisatoriska förutsättningar, med fokus på hållbart ledarskap och förmågan att leda verksamhetens långsiktiga utveckling i förändring.

Vid årsskiftet infördes nya rektorsområden och en förändrad chefsorganisation med uppdaterade befattningsbeskrivningar för att stärka chefers förutsättningar. Arbetet följs i samverkan med universitet och forskare med utgångspunkt i ett vetenskapligt förhållningssätt, vilket bidrar till ett organisatoriskt lärande. Detta förväntas ge underlag för justeringar under arbetets gång.

Samverka kring tidiga och gemensamma insatser

Detta avsnitt inleds med utbildningsnämndernas och arbetsmarknads- och socialnämndens gemensamma arbete för goda uppväxtvillkor samt stadens gemensamma arbete med lokal utveckling som samordnas av fritidsnämnden. Därefter följer en beskrivning av prioriterat utvecklingsarbete inom nämndens verksamhet.

Gemensamt arbete för goda uppväxtvillkor

Utbildningsnämnderna och arbetsmarknads- och socialnämnden ser strukturerad samverkan kring tidiga och gemensamma insatser som avgörande för likvärdiga uppväxtvillkor för barn och unga. Ökad nationell styrning av utbildning och arbetsmarknad kommer att kräva en utökad och systematisk samverkan på alla nivåer, från förskola till vuxenutbildning. Samverkan är också en grundläggande förutsättning för nämndernas arbete med tidiga och förebyggande insatser. Detta går i linje med nämndernas grunduppdrag och möter även intentionerna i den nya socialtjänstlagen.

Nämnderna behöver ges långsiktigt hållbara förutsättningar för att kunna bibehålla och vidareutveckla samverkan. Tidiga insatser bidrar till en gynnsam utveckling för både barn, unga och vuxna och dessutom till att mer effektivt använda samhällets resurser för att undvika mer kostsamma insatser längre fram.

Gemensamma insatser behöver ges på den arena där barn, unga och vuxna befinner sig, exempelvis i förskola, skola och vuxenutbildning. Samverkansmodellen *Trygga barnet*, som ger barn och deras vårdnadshavare samordnat stöd i ett tidigt skede, lägger en viktig grund för

det gemensamma arbetet i staden. Samverkan genom förskolesocionomer och skolsociala team är ytterligare exempel på gemensamt arbete som bidrar till att tidigt upptäcka barn och unga som befinner sig i början av en ogynnsam utveckling.

En kombination av god mödravård, ett bra föräldrastöd och en förskola av hög kvalitet stärker möjligheterna till social jämlikhet i staden. Den nära samverkan mellan förskolenämndens och arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter samt med externa aktörer kring de yngsta barnen är fortsatt prioriterat. Familjecentralerna är sedan länge en etablerad samverkansarena. Vidare sker samverkan kring bland annat Förfam, som innebär insatser för att främja familjehemsplacerade barns utveckling, lärande och hälsa i ett tidigt skede. Nämnderna fortsätter sitt samarbete med att utveckla samarbetet mellan medarbetarna i förskolan och socialtjänsten.

Gemensamt arbete för lokal utveckling

Alla Malmöbor ska känna delaktighet i stadens utveckling. Trots positiva förflyttningar inom flera områden kvarstår betydande skillnader i livsvillkor och hälsa mellan olika delar av staden. Arbetet för ökad jämlikhet behöver därför fortsätta och förstärkas, med fokus på samordning och samverkan mellan stadens verksamheter och med lokala aktörer. Förskolans bidrag till stadens arbete med lokal utveckling sker genom utbildningen i sig. Som en universell och kompensatorisk verksamhet möter förskolan barn och vårdnadshavare i deras vardag och har därmed en särskild roll i att främja delaktighet, trygghet och jämlika livschanser tidigt i livet.

Arbetet utgår från lokala behov och förutsättningar och sker i samverkan med andra aktörer där det stärker förskolans kärnuppdrag. Lokal utveckling är därmed en integrerad del av nämndens uppdrag. Genom ökad samverkan kan förskolans insatser i högre grad anpassas efter lokala behov, bidra till det förebyggande arbetet och samtidigt kopplas tydligare till stadens övergripande mål om en hållbar utveckling för hela Malmö.

Utvecklingsarbetet inom nämndens verksamhet

Som tidigare nämnts är förskolan en viktig arena för tidiga och gemensamma insatser där dialog och samverkan med vårdnadshavare, andra myndigheter och civilsamhälle kan bidra till ökad trygghet och stärkt stöd i barnets utveckling. Nämndens utvecklingsarbete framöver inriktas bland annat på att ytterligare utveckla samverkan mellan öppna förskolor och närliggande förskolor.

Den samlade kompetensen från flera professioner som finns i de öppna förskolorna och familjecentralerna bidrar i sin tur till tidigt förebyggande stöd till blivande och nyblivna föräldrar. Detta blir hälsofrämjande arenor för barnfamiljer där samverkan mellan kommun och region bidrar till att sänka trösklarna till förskolan. Idag finns nio familjecentraler samt två öppna förskolor utan koppling till familjecentral. Det är resultatet av nämndens mångåriga arbete i samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden och Region Skåne för att göra dessa hälsofrämjande arenor tillgängliga för fler Malmöbor. Utbyggnaden bedöms ha stärkt stadens förebyggande

arbete samtidigt som det lett till ökade krav på resurser, ledning och kompetens.

Bedömningen i nuläget är att det fortsatta arbetet främst behöver inriktas på att stärka och vidareutveckla verksamheten i de öppna förskolor och familjecentraler som redan finns. Detta baseras på den kartläggning och utvärdering av öppna förskolors placering och förutsättningar som genomförts inom nämndens verksamhet. Det minskade antalet barn i förskoleålder i Malmö och det minskande kommunbidrag som följer av det behöver också beaktas i den fortsatta planeringen. Att etablera nya verksamheter innebär betydande kostnader, både för drift och för lokaler. De ekonomiska aspekterna behöver tydligt vägas in i stadens vidare planering.

Öppna förskolor har särskild betydelse för nyanlända och andra utrikesfödda familjer. Språkträning i svenska är fortsatt en viktig insats för att stärka vårdnadshavares egenmakt och etablering på arbetsmarknaden. Det finns fortsatta behov av samverkan med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt bildningsförbund för att erbjuda språkträning. I vissa öppna förskolor pågår även samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden i syfte att stärka utrikesfödda kvinnors etablering. Utvärderingar visar på positiva effekter av denna samverkan, vilken planeras fortsätta och vid behov utökas till fler öppna förskolor.

Nämnden fortsätter att utveckla och stärka det uppsökande arbetet för att säkerställa att en större andel barn i åldern 3–5 år deltar i förskola enligt skollagens bestämmelser. Med hänsyn till Malmös skiftande demografiska och socioekonomiska förutsättningar behöver insatserna vara anpassade och långsiktiga för att nå familjer i stadens olika delar. Arbetet sker bland annat genom riktade platserbjudanden till nyanlända barn samt brevtuskick om allmän förskola till samtliga 3-5 åringar utan förskoleplats. Familjecentraler, öppna förskolor och föreningsbaserade förskolelotsar med lokal förankring har en viktig roll i detta arbete. Områden med låg inskrivningsgrad där förskolans roll är central för barns språkutveckling och framtida skolresultat är fortsatt prioriterade.

Genom förskolelotsarna fortsätter det dialogbaserade och uppsökande arbetet i de områden som prioriteras. Arbetet bidrar till ökad kunskap om hinder som kan påverka familjers beslut att avstå från förskola, såsom ekonomisk utsatthet, låg tillit till myndigheter och begränsad kännedom om förskolans betydelse. Det fortsatta arbetet kommer även att i högre grad omfatta stöd efter att barnet har påbörjat förskolan. Ett stärkt stöd i kontakten med förskolan bedöms bidra till ökad närvaro och delaktighet, och därmed till en mer likvärdig tillgång till utbildning och omsorg. Vidare är ett utvecklingsområde att i högre grad involvera och lyssna till barn som har börjat förskola för att synliggöra dess betydelse utifrån barnens egna erfarenheter. Insatser planeras på förskolor i områden där ett uppsökande arbete är särskilt angeläget.

Arbete har inletts för att stärka inkluderande föräldrasamverkan och digitalt innanförskap. Digital kommunikation kan öka vårdnadshavares insyn och

delaktighet i barnets vardag i förskolan, men kan vara en utmaning för nyanlända familjer. Därför planeras ett fortsatt tvärprofessionellt samarbete kring nyanländas användning av förvaltningens kommunikationsverktyg med vårdnadshavare för att öka kunskapen om digital tillgänglighet.

Sammanfattningsvis är det uppsökande arbetet fortsatt avgörande för att nå de barn som står längst från förskolan. För att säkerställa arbetets kvalitet och långsiktighet krävs tillräckliga resurser och förutsättningar för ett systematiskt, samordnat och uthålligt arbete.

Anpassa och avveckla för budget i balans

Den betydande minskning av antalet barn i nämndens målgrupp som väntas 2027 och det lägre kommunbidrag som kan följa av detta medför kritiska utmaningar för nämnden som huvudman för utbildningen i förskolan. Även om kapacitetsanpassning utifrån barnantal är en grundläggande del av nämndens planering bedöms situationen bli särskilt utmanande kommande år. Det omfattande anpassningsarbete som kommer att krävas kan komma att påverka takten i det fortsatta arbetet med att utveckla förskolornas förutsättningar att stärka kvalitet och likvärdighet.

I arbetet med att anpassa antalet medarbetare är nämndens bedömning att det kommer att krävas mer genomgripande åtgärder än tidigare. Vakansprövningar av alla tjänster, anställningsstopp gällande delar av den pedagogiska personalen och avslut av visstidsanställningar tillämpas redan under 2026, men dessa strategier bedöms inte vara tillräckliga inför 2027 för att nå ekonomisk balans. Nämnden kan därför behöva genomföra åtgärder som även berör tillsvidareanställd personal. Detta kan påverka kontinuiteten i verksamheten och medföra att barnen behöver etablera relationer med ny personal.

Ur medarbetarnas perspektiv är det viktigt att den fortsatta anpassningsprocessen genomförs på ett rättssäkert och strukturerat sätt. Nämnden ser över möjligheter till pensionslösningar och omställning samt samarbetar med andra nämnder för att behålla kompetens inom staden.

Fortsatta anpassningar av lokalkapaciteten är nödvändiga för att nämndens lokalkostnader ska minska och mer ekonomiskt utrymme ska gå till förskolornas resurstilldelning. Detta så att tillgängliga resurser i så stor utsträckning som möjligt ska kunna riktas till arbetet närmast barnen. Med utgångspunkt i detta krävs en fortsatt minskning av den kommunala kapaciteten kommande år, vilket innebär att fler platser behöver avvecklas än vad som tillkommer. Avvecklingar av förskolor är ett komplext arbete där flera faktorer måste vägas samman. Analysen behöver alltid ta hänsyn till både kort- och långsiktiga prognoser för platsbehov, geografisk obalans samt lokalmässiga förutsättningar.

Vissa målkonflikter bedöms bli särskilt tydliga nästa år. Exempelvis finns det i delar av staden, framför allt innerstaden, en särskild utmaning i att både erbjuda förskoleplats nära hemmet och samtidigt avveckla icke

ändamålsenliga lokaler. Samtidigt kan avvecklingar behöva genomföras av lokaler som bedöms vara ändamålsenliga i områden med fler förskoleplatser än efterfrågan. Detta i syfte att använda befintligt lokalbestånd mer effektivt. Avvecklingar behöver därför hanteras olika beroende på geografisk kontext. Utöver detta kan tillfälliga stängningar eller tomställning av lokaler bidra till att minska nämndens lokalkostnader.

Parallellt planeras två nya förskolor att öppna under året, dit barn från avvecklade förskolor flyttar. En förskola i Rosengård har renoverats och byggts ut, vilket bidrar till mer ändamålsenliga lokaler i området. En ny förskola i Bunkeflo är ett resultat av en långsiktig planering och ersätter platser i lokaler med tillfälliga bygglov. Planering pågår även för en ny förskola i Västra hamnen som ersätter lokaler med tillfälliga bygglov. Tidplanen är osäker men bedömningen i dagsläget är verksamhetsstart i början på 2028.

Nämnden vill betona vikten av tillräcklig tid och resurser för en god anpassning och avveckling. Alltför kort framförhållning i avvecklingsarbetet får konsekvenser för både barn och medarbetare. Detta ökar risken för att barngrupper delas upp, att för barnen känd personal inte kan flytta till samma förskola som barnen samt att avstånden mellan hem och förskola blir längre. En otillräcklig planeringshorisont försvårar möjligheten att säkerställa kontinuitet, vilket kan påverka både barnens trygghet och medarbetarnas arbetsvillkor under förändringsprocessen.

Kommunbidrag

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka ekonomiska effekter kan uppnås till följd av förändrat arbetssätt/ samarbete med andra på kort och lång sikt?
- Vilka förändringar som innebär ökade kostnader eller lägre intäkter kommer att påverka nämndens verksamhet 2027? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?
- Vilka förändringar pågår eller planeras inom nämndens verksamhet som innebär minskade kostnader eller högre intäkter? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Sedan förskolenämnden fick ansvaret för den kommunala förskoleverksamheten i Malmö stad har inriktningen varit att årligen höja grundbeloppet för att skapa förutsättningar för utveckling av verksamhetens kvalitet. Detta har möjliggjorts genom ökade kommunbidrag och statsbidrag såväl som genom ett ständigt arbete med att fördela och använda resurserna optimalt där barnets bästa är vägledande. En långsiktigt hållbar finansiering är också en central förutsättning i det fortsatta arbetet med att leva upp till de ökande kraven på förskolan.

Grundläggande i nämndens planeringsarbete är att löpande anpassa kapacitet och organisering efter antalet barn i verksamheten. Trots ett kontinuerligt arbete i de kommunala förskolorna med att dimensionera verksamheten står förskolenämnden inför betydande strukturella utmaningar. De ekonomiska konsekvenserna av en negativ befolkningsutveckling behöver vägas samman med utvecklingen inom andra områden, såsom ökande lokalkostnader och minskade statsbidrag. Om dessa faktorer inte hanteras på ett samordnat sätt kan det bli svårare att skapa utrymme för att höja grundbeloppet, vilket i sin tur påverkar takten i nämndens långsiktiga utvecklingsarbete och arbetet med att stärka verksamhetens kvalitet.

Vilka ekonomiska effekter kan uppnås till följd av förändrat arbetssätt/ samarbete med andra på kort och lång sikt?

En förskola som kan möta barnens behov med god och likvärdig kvalitet tillsammans med samordnade insatser tidigt i barns liv bidrar till samhällsekonomiska effekter för hela staden. Tidiga och gemensamma insatser tillsammans med andra nämnder, myndigheter och civilsamhälle lägger grunden för en gynnsam utveckling för barnen och till att använda stadens resurser på ett sätt som undviker mer kostsamma insatser längre fram. Ett exempel på detta område är förskolesocionomerna där arbetssättet har utvecklats i samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden och där erfarenheterna hittills är att arbetssättet stärker förutsättningarna för tidig samverkan mellan förskola och socialtjänst.

Samarbetet med servicenämnden kring kostnadseffektiva arbetsprocesser fortsätter med syftet att sänka Malmö stads investeringsutgifter vid nybyggnation av förskolor.

Vilka förändringar som innebär ökade kostnader eller lägre intäkter kommer att påverka nämndens verksamhet 2027? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Under 2026 har förskolenämndens kommunbidrag omfattat tillfälliga satsningar om 100 mnkr, varav 20 mnkr kvarstår i nämndens kommunbidrag 2027 och 80 mnkr återtas från och med 2027. Denna förstärkning av kommunbidraget har bidragit till att bibehålla personaltäthet och samtidigt höja kompetensen närmast barnen. Utan denna kommunbidragsförstärkning försämras möjligheterna till långsiktigt hållbart utvecklingsarbete.

Statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder förväntas minska ytterligare till följd av statliga beslut. För förskolenämnden bedöms detta innebära minskade intäkter om cirka 9 mnkr under 2027. Minskningen ökar nämndens behov av kommunbidrag för att kunna upprätthålla verksamhetens kvalitet och likvärdighet.

Som nämnts tidigare sker flera reformer och utvecklingsinsatser initialt med hjälp av riktade statsbidrag som successivt upphör, vilket försvårar långsiktig finansiering inom ordinarie budgetramar. Malmö stad har med stöd av statliga medel från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) 2023-2026 prövat en modell där socionomer är verksamma i anslutning till förskolan med uppdrag att erbjuda stöd till vårdnadshavare och samtidigt utveckla samverkan mellan förskola och socialtjänst. Kostnaden för förskolesocionomerna har uppgått till 2,8 mnkr per år 2023–2026. Bidraget upphör efter 2026, vilket aktualiserar behovet av långsiktigt hållbar finansiering.

Nämnden fortsätter att avveckla lokaler för att anpassa kapaciteten till det minskade barnantalet. Lokalanpassningarna får fördröjd ekonomisk effekt som en konsekvens av externa hyresavtals löptider och den uppsägningstid som finns kopplat till de interna hyresavtalen med servicenämnden. Avvecklingar som beslutats att genomföras till 2027 beräknas dämpa kostnadsökningarna med cirka 8 mnkr. Trots detta bedöms lokalkostnaderna öka med cirka 18 mnkr nästa år. Förskolenämnden vill betona nödvändigheten i att staden tar ett gemensamt ansvar när det gäller finansieringen av ändamålsenliga lokaler för de yngsta Malmöborna.

Det långsiktiga arbetet för att stärka kvaliteten och likvärdigheten i takt med de ökade kraven på förskolan förutsätter långsiktigt hållbar finansiering. En högre andel förskollärare är en viktig framgångsfaktor samtidigt som det innebär ökade verksamhetskostnader kopplat till lön, bemanning vid planeringstid och utbildningsvikarier vid kompetensutveckling.

Det nationella professionsprogrammet förutsätter att förskolans medarbetare kan delta i utbildning och i meriteringsprocesser, vilket fordrar finansiering av både utbildning och vikariekostnader. I det fall finansiering via statsbidrag eller andra externa medel uteblir får det stor inverkan på förskolornas ekonomiska utrymme.

Från och med budget 2026 utökas möjligheten till arbetsskor att omfatta

även medarbetare inom pedagogisk verksamhet som går och står mycket i sitt arbete. Utöver kostnaden för skorna tillkommer även administrativa kostnader som behöver beaktas vid fördelning av avsatta budgetmedel. De faktiska ekonomiska konsekvenserna är i dagsläget inte kända.

Vilka förändringar pågår eller planeras inom nämndens verksamhet som innebär minskade kostnader eller högre intäkter? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Förskolenämnden arbetar kontinuerligt för att optimalt använda det kommunbidrag som tilldelats. Vid kostnadsminskningar eller ökade intäkter används det tillkommande ekonomiska utrymmet för att stärka kvaliteten närmast barnen och därför väntas ingen påverkan på nämndens behov av kommunbidrag.

Riktade statsbidrag och övriga bidrag

Riktade statsbidrag

RIKTADE STATSBRIDRAG, benämning/ ändamål	Ansvarig myndighet/ bidragsgivare	Prognos 2026	Prognos 2027
Kvalitetshöjande åtgärder	Skolverket	141 116	132 000
Maxtaxa förskola/fritidshem	Skolverket	57 696	68 800
Lärarlönelyftet	Skolverket	3 917	3 900
Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds	Skolverket	2 500	2 500
Asylsökande barn i förskola/skola	Migrationsverket	500	500
Statsbidrag flyktingar	Migrationsverket	1 700	1 700
Inköp av tryckta skönlitterära och facklitterära böcker	Skolverket	3411	3 400
Statsbidrag för att utveckla språk- och matematikundervisning (tidigare Läsllyftet)	Skolverket	1 890	1 900
Statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder	Skolverket	1842	1 800
RIKTADE STATSBRIDRAG	Summa	214 572	216 500

Övriga bidrag

ÖVRIGA BRIDRAG, benämning/ ändamål	Ansvarig myndighet/ bidragsgivare	Prognos 2026	Prognos 2027
Momsbidrag	Skatteverket	33 144	33 000
Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	6 000	6 000
Lönebidrag	Arbetsförmedlingen	5 000	5 000
Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)	Universitet/Högskolor	850	850
Social samfond	Stiftelse	1 400	1 400
Övriga bidrag		1 000	1 000
ÖVRIGA BRIDRAG	Summa	47 394	47 250

Statsbidragen avser riktade statsbidrag för olika insatser varav sju av statsbidragen kommer från Skolverket och två från Migrationsverket.

Enligt statens budgetproposition för 2026 förväntas det riktade statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder minska ytterligare år 2027. Regeringen aviserar att bidragsramen för statsbidraget från och med 2027 reduceras med 200 mnkr, vilket för förskolenämnden skulle innebära minskade intäkter från statsbidraget med cirka nio mnkr.

Regeringen har fattat beslut om förändringar i den förordning som reglerar statsbidraget för maxtaxa. Syftet med förändringarna är att sänka

hushållens avgifter för förskola och fritidshem. Den ökning av intäkterna avseende statsbidraget för maxtaxa som budgeteras motsvaras av en lika stor minskning av intäkterna från förskoleavgifterna. Förändringen innebär att nämndens statsbidrag för maxtaxa ökar med 11 mnkr och avgiftsintäkterna förväntas minska med samma summa.

Om hänsyn tas till de förväntat lägre avgiftsintäkterna förväntas statsbidragen totalt sett minska med cirka nio mnkr till 2027.

Begäran om investeringsram

Förskolenämnden har behov av en investeringsram på 140 mnkr under 2027. Nämnden planerar att investera 5 mnkr i inventarier i samband med nybyggnationer. Förbättringar i inne- och utemiljö på befintliga förskolor bedöms uppgå till 25 mnkr. Det omfattar investeringar i reparationer och standardhöjande underhåll samt förbättringar av befintliga förskolors utemiljöer. Under 2027 planeras Kranens förskola att färdigställas med en beräknad investeringskostnad om cirka 110 mnkr. Tidplanen är osäker, och vid eventuella förseningar i nybyggnationen kan behovet av investeringsram komma att förändras.

Investeringsbeloppen för åren 2028 till 2032 går i linje med kommunfullmäktiges investeringsplan för förskolenämnden. Under perioden 2027 till 2032 planeras totalt 13 nya förskolor färdigställas, vilket påverkar investeringsvolymen. Budgeteringen för förbättringar i förskolors inne- och utemiljöer ligger konstant över tidsperioden. Bedömningen är att effekter av ny befolkningsprognos kommer att innebära behov av omprioriteringar, vilket innefattas i höstens arbete med ny lokalbehovsplan.

Beståndet av befintliga förskolor blir också äldre, vilket leder till ett ökat renoveringsbehov av det som ligger utanför fastighetsägarens ansvar. Ventilations- eller bulleråtgärder är exempel på detta, som ofta föranleds av miljöförvaltningens beslut. Vidare görs insatser för att förbättra säkerheten på förskolorna även de kommande åren. Detta är ett viktigt arbete för nämnden, inte minst mot bakgrund av skärpta nationella krav inom detta område.

Investeringsram

Begäran om investeringsram 2027 samt plan för 2028-2032 (belopp i tkr)

Investeringsstyp	Begäran 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Plan 2032
Inventarie r vid nybyggnat ion och förbättring ar i inne- och utemiljö på befintliga förskolor	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Finansiell leasing, Kranens förskola	110 000					
Summa investeri ngsram	140 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000